

**Управління освіти і науки Сумської міської ради
Сумський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) № 25
«Білосніжка»**

К О Н С У Л Ь Т А Ц І Я
**«Наступність ключових компетентностей
дошкільника та молодшого школяра»**

Цілісність між дошкільною та початковою освітою Нова українська школа визначає побудову освіти на всіх її ланках з максимальним урахуванням індивідуальних особливостей (фізичних, психологічних, інтелектуальних) кожної дитини незалежно від її вікової групи.

Формула успішної Нової української школи містить такі ключові компоненти

Компонент ► Сутність

новий зміст освіти ► формування компетентностей, які потрібні будуть дитині задля успішної самореалізації в суспільстві

наскрізний процес виховання ► формування соціально-моральних цінностей педагогіка партнерства ► партнерство між учнями, вчителями та батьками

дитиноцентризм ► орієнтація освіти на потреби учня в освітньому процесі

нова структура школи ► засвоєння нового змісту і формування необхідних життєвих компетентностей

сучасне освітнє середовище ► умови, засоби й технології, необхідні для навчання учнів, освітян і батьків як у закладі освіти, так і поза його межами.

Зрештою, принципи побудови дошкільної та початкової освіти за умов реформування загальної середньої освіти в рамках Концепції Нової української школи мають багато спільного.

Принципи побудови дошкільної та початкової освіти:

► гуманізм як прояв поваги до особистості — доброзичливе, турботливе ставлення до дітей без застосування примусу й насилля

► урахування вікових особливостей дітей і досягнень попереднього етапу розвитку

► визнання самоцінності кожного вікового періоду

► орієнтація на індивідуальні схильності, інтереси, темпи розвитку дітей

► створення умов, комфортних для: розвитку пізнавальних та психічних процесів у дітей, їхньої спрямованості на активність у соціумі усвідомлення мотивів власної поведінки позитивної самооцінки самоповаги та ввічливого ставлення до інших, забезпечення реалізації можливостей і здібностей дитини.

Ключові компетентності учня початкової школи. Компетентності учня, окреслені у Держстандарті початкової освіти: вільне володіння державною мовою, здатність дитини спілкуватися рідною та іноземними мовами математична компетентність компетентності в природничих науках, техніці й технологіях інноваційність екологічна компетентність інформаційно-комунікаційна компетентність культурні, громадянські та соціальні компетентності підприємливість і фінансова грамотність навчання впродовж життя.

Важливо! Окреслені компетентності учня НУШ мають формуватися на ґрунті компетентностей, закладених ще в дошкільному віці. Ключові компетентності дитини дошкільного віку.

Компетентності, які мають бути усталені на етапі дошкільної освіти: здоров'язбережувальна, комунікативна, предметно-практична, ігрова, сенсорно-пізнавальна, природничо-екологічна, художньо-продуктивна, мовленнєва, соціальна, особистісно-оцінна.

Провідні види діяльності дітей старшого дошкільного віку мають бути збережені і змістовно доповнені у молодшому шкільному віці. Серед провідних напрямів розвитку старших дошкільників: спілкування, гра, рух, пізнання, господарсько-побутова діяльність, художньо-естетичний розвиток: конструювання, малювання, аплікація, ліплення, спів, слухання музики, хореографія, театралізація.

Збереження провідних напрямів розвитку сприятиме поступовому переходу до процесу навчання як до нового виду діяльності у першому (адаптаційно-ігровому) періоді початкової освіти. Разом з тим, метою цієї діяльності має бути: розвиток різних видів активності дітей постійна творча самореалізація формування нових компетентностей.

Наскрізнi вміння учня

Наскрізнi вміння дитини, які є спільними для розвитку ключових компетентностей: читання з розумінням, висловлювання думки (усно й письмово), системне та критичне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, ініціативність, творчість, керування емоціями, конструктивне оцінювання ризиків, розв'язування проблем і прийняття рішень, співпраця з іншими.

Основою розвитку ключових компетентностей дітей у початковій школі є базові якості особистості, набуті в дошкільному віці. До останніх належать: допитливість, спостережливість, самостійність, ініціативність, відповідальність, чуйність, довільність, креативність, міжособистісна позитивна комунікація та інші.

У період від п'яти до шести (семи) років у дітей відбуваються цілісні зміни особистості, в ході ігрової діяльності формуються початкові компетентності, які сприяють переходу до нового етапу розвитку в інших соціальних ситуаціях. Головним завданням для старшого дошкільного віку є формування та розвиток особистісних якостей дитини.

ЗДО і школа: наступність як ключовий елемент взаємозв'язку

Початкова школа, опираючись на набуття дошкільного дитинства, має забезпечити подальше становлення особистості дитини, її інтелектуальний, соціальний, фізичний розвиток. У початкових класах діти укріплюють: ціннісне ставлення до рідного краю, держави, української культури здатність до критичного мислення та творчого самовираження бережливе ставлення до здоров'я тощо.

Зауважте! Формування нового провідного напрямку діяльності (зокрема навчального) в кожному з періодів розвитку дитини не означає скасування напрямів, які були провідними на попередньому етапі.

Освітній процес у початковій школі (відповідно до положень нового Державного стандарту початкової освіти) організують за циклами, враховуючи вікові особливості фізичного, психологічного і розумового розвитку дітей 6–10 років.

Цикли початкової школи ► адаптаційно-ігровий ► 1–2 класи ► основний ► 3–4 класи

Така циклічність сприятиме поступовому, психологічно комфортному переходу дитини від гри до навчання — провідних видів діяльності дошкільного та молодшого шкільного віку.

Забезпечуючи наступність та перспективність у роботі ЗДО і початкової школи, можливо створити умови для всебічного гармонійного розвитку ініціативної, компетентної та самодостатньої особистості на перших суміжних ланках системи безперервної освіти.

Перспективність і наступність між ЗДО і початковою школою: суть реалізації

Реалізація принципів перспективності й наступності у закладах дошкільної та початкової освіти полягає у забезпеченні єдності, взаємозалежності та узгодженості мети, змісту, форм і методів організації освітнього процесу: учителі початкових класів мають бути добре обізнаними з освітніми програмами, методами і прийомами розвитку, навчання, виховання дітей старшого дошкільного віку, застосовуваними в закладах дошкільної освіти вихователі старших груп мають бути ознайомлені з освітніми програмами і технологіями навчання початкової школи. Це необхідно, щоб уникнути ситуацій форсування або, навпаки, штучного уповільнення природного темпу розвитку дітей. Крім того, змістовий і технологічний складові освітнього процесу в ЗДО та початковій школі доцільно узгоджувати з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей.

Елементи навчальної діяльності: учбові інтереси учбові дії. Елементи навчальної діяльності формуються у дітей старшого дошкільного віку завдяки: навчально-пізнавальній діяльності, спеціально організованій дорослим (навчальні заняття) будь-яким іншим, специфічним для дітей тієї чи тієї вікової групи, видам дитячої діяльності, проваджуваних у ЗДО.

Так забезпечується успішне набуття нових компетентностей. У свою чергу, навчання в початковій школі покликане забезпечити не просто взаємозв'язок сформованих компетентностей з навчальною програмою, а розширити, поглибити й удосконалити попередньо отримані знання, уміння та навички, сформовані ціннісні ставлення, набутий досвід. Зв'язок змісту дошкільної та початкової освіти Щоб забезпечити наступність дитячого садка і школи, важливо встановити міцний зв'язок змісту дошкільної та початкової освіти.

У чому полягає цей зв'язок?

— У послідовній і поступовій реалізації передбачених програм навчання, розвитку й виховання дітей дошкільного віку, а згодом і освітньої програми для дітей I класу початкової школи.

Акценти задля наступності в роботі дошкільного закладу і початкової школи

Вихователь старших груп — Учитель початкових класів

- акцентує на виховній і розвивальній складових освітнього процесу — враховує той рівень розвитку дитини, з яким вона прийшла до першого класу;

- надає пріоритет соціалізації, моральному вихованню, формуванню мотивів пізнавальної діяльності — створює умови для органічного, природного збагачення особистісного розвитку дитини, започаткованого ще в дошкільному періоді життя;

- уникає надмірної інтенсифікації інтелектуального розвитку дітей

Зауважте! Навчати дитину писемному мовленню — читанню, письму — відповідно до положень Державного стандарту початкової освіти є завданням початкової школи. Водночас недопустимо штучно уповільнювати індивідуальний темп розвитку дитини, не задовольняючи потреби старших дошкільників. Комплексні програми розвитку дітей старшого дошкільного віку

Зміст навчальної роботи з дітьми старшого дошкільного віку втілюється відповідно до чинних комплексних програм навчання, виховання і розвитку, рекомендованих МОН, які орієнтують вихователів на формування індивідуальної особистості дитини, розкриття її творчої спрямованості і розвиток потенційних можливостей. Однією із таких програм є програма «Впевнений старт» (у новій редакції). Головні завдання, яких планують досягти за допомогою оновленої програми «Впевнений старт»: урівноваження різних напрямів розвитку особистості дитини зі збереженням її цілісності забезпечення фундаменту успішності дитини шляхом її діяльносної самореалізації в умовах нових соціальних ситуацій розвитку побудова новітньої та зручної системи методичного сервісу для педагогів і батьків.

Матеріали програми утворюють ефективний комплекс освітніх, розвивальних, виховних функцій і змістових напрямів організації життєдіяльності дітей старшого дошкільного віку в межах їхньої вікової компетентності.

Зауважте! Обрану освітню програму ухвалюють щороку в серпні рішенням педагогічної ради ЗДО.

Наступність ЗДО і школи: як забезпечити спільність дій в організації освітнього процесу

Щоб забезпечити наступність між дошкільною і початковою освітою, важливо впровадити єдину і динамічну систему конструктивних дій, спрямованих на розвиток, навчання і виховання старших дошкільників і початківців-школярів, застосування яких буде спільним і для управлінців, і педагогів, і батьків.

Угода про співпрацю між ЗДО та початковою школою

Задля ефективного функціонування такої системи в першу чергу налагодьте взаємодію між закладами освіти (або відповідними структурними підрозділами закладу освіти) на основі угоди про співпрацю.

В угоді про співпрацю визначають: мету співпраці права та обов'язки кожного закладу освіти. Угоду укладають директори закладів освіти у червні кожного року. Схема взаємодії закладів має визначати: порядок дій, які будуть корегуватися з урахуванням фактичних умов перспективи функціонування закладів освіти (або відповідних структурних підрозділів закладу освіти).

Орієнтовний перелік дій для створення єдиної системи взаємодії закладів освіти: проведення внутрішнього дослідження якості освіти — послідовних систематичних заходів у межах річного плану роботи закладів задля: виявлення та відстежування розвитку освіти; встановлення відповідності між фактичними результатами освітньої діяльності та заявленими цілями; оцінювання ступенів, напрямів і причин відхилень від заявлених цілей; обговорення проблемних питань організації освітнього процесу і виокремлення завдань, які потрібно виконати на конкретному етапі роботи; розроблення плану та проведення спільних заходів згідно з окресленими завданнями за участі адміністрацій і методичних служб закладів освіти, батьків дітей старшого дошкільного віку.

Аспекти співпраці між закладами освіти

Щоб забезпечити наступність у роботі ЗДО і школи, організуйте методичну роботу за двома напрямками: інформаційно-просвітницьким, практичним.

Інформаційно-просвітницький аспект співпраці між закладами. Важливим елементом наступності дошкільної і початкової освіти є обмін досвідом між вихователями та вчителями початкової школи щодо: використання різноманітних форм організації діяльності дітей, ігрових прийомів і методів, систем роботи з розвитку мовлення, поетапної соціалізації дитини, формування її пізнавальних процесів.

Для обміну досвідом плануйте індивідуальні та інтерактивні (групові, колективні, колективно-групові) форми методичної роботи. Зокрема, застосовуйте такі форми методичної роботи: взаємне почергове відвідування вихователями і вчителями відкритих занять/уроків (або інших форм організації освітньої роботи); проведення анкетування педагогічних працівників з питань забезпечення гармонічного розвитку особистості дитини з метою встановлення напрямків для підвищення їх майстерності; підготовка і проведення спільних семінарів-практикумів, конференцій, консультацій, педагогічних рад, засідань «круглих столів», тематичних виставок тощо; організація спільних методичних об'єднань, творчих груп педагогічних працівників закладів дошкільної освіти і початкової школи; залучення вихователів та вчителів до участі у проведенні спільних педагогічних проектів, розробленні методичних рекомендацій і порад; взаємний обмін педагогічним досвідом щодо практичних питань реалізації наступності між дошкільною і початковою ланками освіти; сприяння і надання допомоги у самоосвіті педагогів, систематичному підвищенні їх фахової майстерності.

Інформаційно-просвітницький аспект взаємодії закладів дошкільної та початкової освіти спрямовуйте і на педагогів, і на батьків. У роботі з батьками передбачайте: анкетування щодо питань індивідуального розвитку особистості дітей, рівня досягнення ними дошкільної зрілості з метою надання консультативної допомоги; ознайомлювальну роботу щодо психологічних закономірностей розвитку дитини старшого дошкільного та молодшого шкільного віку; Дні відкритих дверей у закладах загальної середньої освіти «педагогічні вітальні» у школі з питань створення у закладі психологічно комфортної обстановки для сприйняття дитиною нової соціальної ролі школяра; батьківські клуби; Інтернет - консультації, вебінари або форуми для батьків тощо.

Практичний аспект співпраці між закладами. *Необхідною умовою успішного вирішення завдань наступності є встановлення зв'язку та творчої співпраці між ЗДО і початковою школою на рівні заходів з дітьми.*

Напрямки реалізації практичного аспекту співробітництва між освітніми закладами: попереднє знайомство педагогів початкової школи зі своїми майбутніми учнями; відвідування вихователями відкритих уроків, позакласних заходів своїх колишніх вихованців-першокласників з метою спостереження за їх розвитком; проведення ознайомлювальних екскурсій для дітей; організація спільних конкурсів, тематичних виставок дитячих робіт, вернісажів тощо; проведення спільних митецьких заходів у закладах дошкільної та загальної середньої освіти (відвідування музеїв, театралізованих вистав тощо); спільна участь старших дошкільнят і школярів у проектній діяльності тощо.

Важливо! *Задля наступності дошкільної і початкової освіти обов'язково має бути узгоджена діяльність психологічних служб закладів.*

Взаємодія ЗДО і початкової школи у питанні роботи соціально-психологічних служб включає: здійснення спільного психолого-педагогічного контролю за процесом розвитку дітей; дослідження рівня розвитку основних рис особистості дітей старшого дошкільного віку як передумови успішного навчання у початковій школі; аналіз умов вдалої адаптації першокласників до шкільного життя; використання розвивально - корекційних прийомів у роботі з дітьми, які потребують індивідуального підходу; проведення спільних методичних заходів.

Зміст конкретних заходів (зокрема, теми і питання засідань круглих столів, семінарів-практикумів, педрад, методоб'єднань тощо) зазначають у річних планах роботи ЗДО та ЗЗСО.

Зауважте! *Дотримувати принципу наступності дошкільної і початкової освіти шляхом узгодженості підходів до організації життєдіяльності дитини важливо незалежно від соціально-педагогічних умов здобуття нею освіти — в ЗДО, початковій школі, в Центрі розвитку дітей чи просто в умовах сімейного (домашнього) виховання.*

Зберігаючи наступність, ЗДО і школа мають провадити освітню діяльність спільно і системно — всім педагогічним колективом. Лише об'єднавши зусилля педагогічних колективів закладів дошкільної і початкової ланок шкільної освіти, а також отримавши підтримку батьківської громади можливо забезпечити

психологічно виважений і успішний для дитини перехід з попереднього рівня освіти на наступний. За Інструктивно-методичними рекомендаціями щодо забезпечення наступності дошкільної та початкової освіти (лист МОН України від 19.04.2018 № 1/9-249).